

ИЗВЕСТИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ГЕОГРАФСКО ДРУЖЕСТВО JOURNAL OF THE BULGARIAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

web-site: www.geography.bg e-mail: journal.bgs@geography.bg

Известия на Българското географско дружество: минало, настояще и бъдеще Journal of the Bulgarian Geographical Society: past, present and future

Стоян Недков¹, Христина Проданова¹, Климент Найденов²

¹Национален институт по геофизика, геодезия и география - Българска академия на науките (НИГГТ-БАН)

1113 София, България, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 3

²Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Геолого-географски факултет, катедра „Регионално развитие“

1504 София, България, бул. „Цар Освободител“ 15

Stoyan Nedkov¹, Hristina Prodanova¹, Kliment Naydenov²

¹National Institute of Geophysics, Geodesy and Geography - Bulgarian Academy of Sciences (NIGGG-BAS), Department of Geography

1113 Sofia, Bulgaria, Acad. Georgi Bonchev str., bl. 3

²Sofia University St. Kliment Ohridski, Faculty of Geology and Geography, Department of Regional Development

1504 Sofia, Bulgaria, 15 Tsar Osvoboditel Blvd.

ABSTRACT

Key words:

articles, development, design,
editorial board, periodization,
review

The article presents a comprehensive historical review of the development of “Journal of the Bulgarian Geographical Society” since its establishment, and points out the perspectives that lie ahead. We highlighted three periods of development of the journal: First (1933–1943), Second (1953–1993), and Third (2018–2020) based on key moments within the life-cycle of the Society caused by various socio-political situations in Bulgaria across time. We conducted the review following several key points: (1) periodization; (2) analysis of the publications based on the publishing language, types of the articles, and the major research topics; (3) expansion of the editorial board; and (4) design of the journal including its format, cover and paper layout. We pointed out a few challenges in the present state of the publication process in Bulgaria within the geographic community in particular, and gave valuable recommendations on how to deal with them in the light of the global tendencies in the academic publishing process. For the future development of the journal, we have marked major goals and changes that will lead to improving the quality of the geographic publications in the country. They are as follows: building a journal management concept, determination of the focus and scope, types and characteristics of the publications, and improvement of the graphic design. In conclusion, we highlighted the strengths and the weaknesses of the past development of the journal, and underlined the new changes, which will give the journal an international recognition.

1. Въведение

Науката е изследователска дейност, която се опира на едно или повече научни постижения от миналото, като тези постижения са утвърдени от дадена научна общност като основа за развитието на по-нататъшната ѝ дейност (Кулн, 1962). Развитието на всяко научно направление се осъществява чрез изследвания, които посредством получаването на нови научни резултати допринасят за развитието и утвърждаването на тези постижения. Основен принцип в науката е широката публичност на новите научни резултати, без която претенцията за новост в науката не може да бъде доказана, като едва след публикуването на новите научни резултати те могат да бъдат вградени в тялото на науката (Тошев, 2015). Публикуването на

научните резултати се осъществява в специализираните научни списания (научна периодика), които са най-важният инструмент за комуникация в научната общност. Научната периодика маркира световния научен прогрес и на практика изгражда тялото на науката (Тошев, 2013). Известия на Българското географско дружество (БГД) е първото специализирано научно географско списание в страната. То е създадено през 1933 г. като печатен орган на дружеството и през годините се утвърждава като водещо списание за публикуване на научни резултати в географията и свързаните с нея интердисциплинарни научни направления. Въпреки че на два пъти неговото издаване се прекъсва, натрупаният научен материал в него обхваща всички области на географската наука, което е солидна основа за по-нататъшното му развитие.

Съвременното състояние на научните изследвания в страната не е на нужното ниво и това се показва ясно в анализа, направен в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017–2030. Една от слабите страни на изследванията е формулирана като „запазване на нивото на международно разпознаемата научна продукция на постоянно ниво, което води до значително изоставане от останалите държави, при които тя нараства устойчиво“ (МОН, 2017). Тази констатация в пълна степен се отнася и за географската наука като една от основните причини за това е качеството на публикационната дейност, което се проявява и в липсата на специализирано географско списание, което да е индексирано в световните бази данни. Една от основните цели на БГД е да спомога за научното развитие на всички направления на географската наука във висшите учебни заведения в страната и Българската академия на науките. В началото на 2020 г. дружеството стартира инициативата „Декада на географията в България (2020 – 2030)“ с апел към всички географи в страната това да бъде десетилетието на усилено развитие за българската география. Една от основните задачи за реализирането на тази цел е да се издигне авторитетът на научното списание на дружеството Известия на БГД. Осъществяването на тази задача налага да се направи критичен анализ на досегашното развитие, оценка на съвременното състояние и формулиране на стратегия за по-нататъшното му развитие.

В списание Известия на БГД през годините са публикувани редица статии, в които се правят исторически преглед и анализ на състоянието на географската наука, както и набелязване на перспективите за нейното развитие. Първата подобна разработка е историческият преглед на българската география преди освобождението от Г. Гунчев (1938). В същия брой на списанието И. Батаклиев (1938) прави задълбочен анализ на състоянието на географската наука по това време. В редакционната статия, посветена на 25-годишнината на БГД е направен преглед на развитието на дружеството като специално внимание се обръща на печатния му орган Известия на БГД, чието ежегодно издаване се отбелязва като една от трите му водещи задачи (Батаклиев, 1942). В нея също така е указано, че списанието е „мерило за ръста на българската географска наука“ и чрез международния книгообмен то спомога за връзката на дружеството с множество страни (Батаклиев, 1942). В уводната статия на първия брой след 1944 г. се прави критичен анализ (предимно на идеологическа основа) на развитието на географията преди втората световна война и са набелязани основните задачи, които тя трябва да изпълнява в новите социално-икономически условия (Нашите нови задачи, 1953). Тези задачи са доразвити в работата на М. Мичев (1959). През следващите години излизат публикации за оформянето на основните направления в географията (Гълъбов, 1969) и за състоянието и задачите на физическата география в България (Иванов и др., 1970). Кратък обзор на развитието на списанието е направен в редакционната статия, посветена на 70-годишнината на БГД (Векилска, 1989). За периода 1933–1944 е отбелязано, че списанието покрива разнообразни научни области и много от публикуваните работи имат безспорен научен принос. За периода след 1944 е отбелязано нередовното издаване на списанието до 1962, но за времето след това се споменават само усилията на редакционната колегия за редовното му отпечатване. В публикацията на М. Николова (2020) се прави ретроспективен анализ на развитието на географските изследвания в Българската

академия на науките и се прави изводът, че „географската наука неизменно е доказвала своята значимост десетилетие след десетилетие и е успявала да отговори на очакванията на обществото към нея“. От направения преглед се вижда, че в списанието са разглеждани редица съществени въпроси на географската наука, но, с изключение на няколко кратки бележки, липсва задълбочен анализ на публикационната дейност в списанието. Подобен анализ е от ключово значение за разработване на визията за развитие на списанието в съвременните условия.

Въз основа на гореизложените факти и констатации, основните цели на настоящата статия са формулирани по следния начин:

- да се направи ретроспективен анализ на развитието на списанието;
- да се оцени съвременното му състояние през призмата на съвременните тенденции в научната публикационна дейност и нейните особености в географската тематика
- да се представи концепция за развитие на списанието във връзка с реализирането на целите на Декадата на географията.

2. Ретроспективен анализ

2.1 Периодизация

В развитието на списанието ясно се обособяват три периода: първи период 1933–1943 г.; втори период 1953–1993 г.; трети период 2018–2020 г. Началото на първия период от развитието на списанието се бележи от издаването на юбилейния сборник, посветен на 35-годишнината на научната дейност на проф. Анастас Иширков, който е отпечатан като първи брой на Известия на БГД. Неговото издаване бележи края на първия период на застои в развитието на БГД, който започва през 1925 г. и е свързан основно с икономически и кадрови причини. По това време дейността на дружеството запада, като във връзка с падането на курса на лева не се осъществява събирането на членския внос, отслабват организационните връзки, а водещите учени А. Иширков и Ж. Радев са заети преимуществено с организационното изграждане на Географския институт към СУ (Векилска, 1989). През първия период от развитието на списанието всяка година се издава по една книжка с 15–20 печатни коли (Батаклиев, 1942). В него публикуват всички видни български географи по онова време, специалисти от други области, извършващи изследвания по допирни с географията въпроси, както и редица чуждестранни учени (Векилска, 1989). Повечето от публикациите през този период се отличават с високо качество и сериозни научни приноси, като в определени случаи тези публикации се явяват и пионерни за някои направления в географската наука. През този период са издадени 10 книжки и общо 238 публикации (табл. 1). Краят на първия период е свързан с политическите промени, настъпили в страната след 1944 г., които засягат сериозно и дейността на дружеството, вследствие на което издаването на списанието е прекратено през следващите 10 години.

Вторият период в развитието на списанието започва през 1953 г. и се характеризира със силно политизиране на неговото съдържание, което е указано ясно още с първата публикация от новия брой (Нашите нови задачи, 1953). Промяната в редакционната политика е указана символично

Таблица 1. Периоди в развитието на списанието и обща информация за тях.**Table 1.** Overview of the periodization and main statistics.

Периоди	Обхват	Брой книжки	Брой публикации
Първи	1933-1943	10	238
Втори	1953-1993	28	584
Трети	2018-2020	5	91

и с рестартирането на номерацията на книжките, като броят от 1953 г. е означен като първи, а в скоби се дава номерът спрямо основаването на списанието. В началото на този период прави впечатление нередовното издаване на списанието, което се случва на фона на активната издателска дейност на дружеството по това време. Б. Векилска (1989) отбелязва един интересен факт за издаването на първия том през 1953 г. със средства, събрани от лични вноски, които според нея говори за отношението на учените географи към дружеството. За периода 1956-1963 г. излизат само три броя на списанието. Едва след 1964 г. неговото издаване се стабилизира и става ежегодно. За периода до 1993 г. са издадени 28 броя с общо 584 публикации. Краят на този период е свързан с третата сериозна криза в развитието на дружеството, което е свързано с драстично намаляване на финансовите ресурси вследствие на прекратените държавни субсидии и спад в събираемостта на членския внос след 1989 г. (Петров и Недков, 2014). Резултатът от това е спирането на издаването на списанието след 1993 г., а след 2001 г. и дружеството юридически престава да съществува.

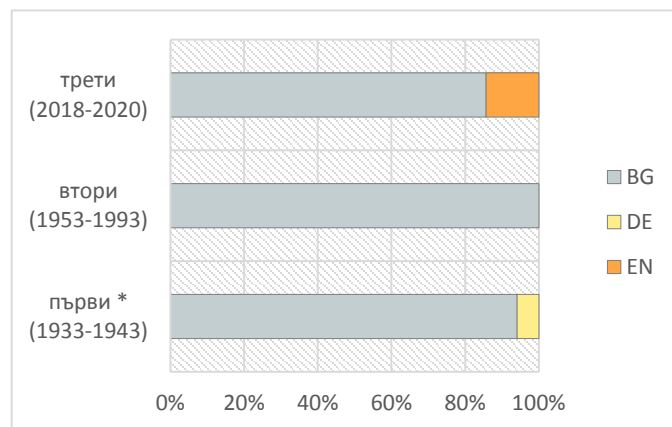
Третият период е свързан с възстановяването на дейността на БГД през 2014 г., като през първите години след това усилията са насочени към организационното укрепване на дружеството. Началото на този период се бележи от две символични събития през 2018 г. - БГД отбелязва 100 годишния си юбилей, а географската общност чества 150-годишнината от рождението на основателя на географската наука в България проф. Анастас Иширков. Първият брой, който излиза през тази 2018 г. е посветен на 60-та годишнина на един от най-видните географи в момента – проф. А. Попов. С възстановяването на издаването на списанието е възстановена и оригиналната номерация на броевете, започваща от 1933 г., като е премахната практиката за поставяне на тези номера в скоби, въведена по политически причини през 1953 г. Така първият брой от този период е обозначен с номер 39, което отговаря на поредния номер на списанието от неговото основаване. Макар и кратък, този период се характеризира със засилена публикационна активност, като за първи път от основаването си списанието публикува повече от един брой годишно. За тези три години са публикувани пет броя с общо 91 публикации.

2.2 Анализ на публикациите в списанието

2.2.1 Според езика на публикуване

Езикът, на който се публикуват статиите, заглавията и абстрактите има важно значение за разпространението на списанието сред международната научна общност. Основният език на публикуване във всички периоди на издаване на списанието е българският. В периода 1933-1943 г. единственият чужд език, на който се публикува е немският

с 14 такива статии (фиг. 1), което е 6% от общия им брой за периода. През втория период всички статии са на български език. Въпреки особеностите на този период, произтичащи от тесните връзки на НР България със Съветския съюз и други руско говорещи държави по онова време, в списанието не се открива нито една публикация на руски език. През третия период (2018-2020 г.) като основен чужд език се налага английският като делът на тези статии достига до 14% от общия брой.

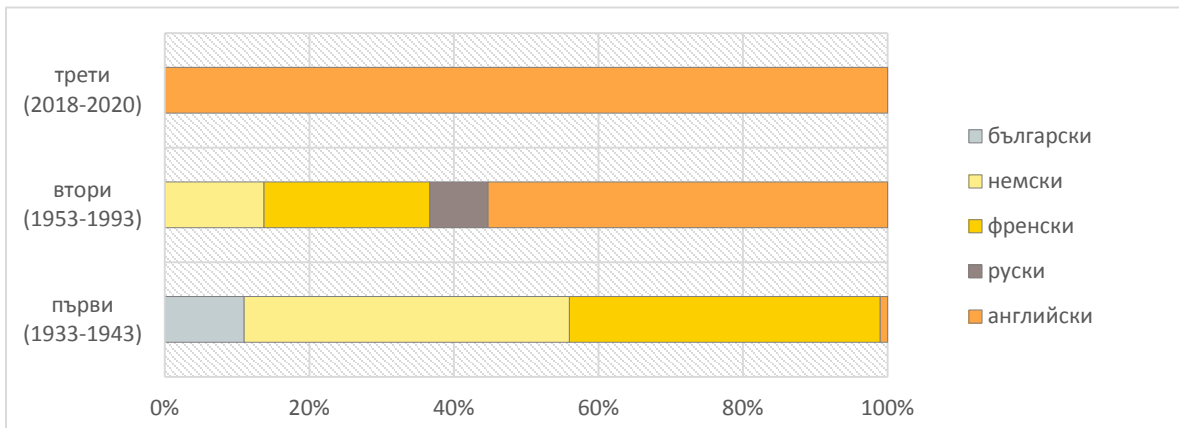
Фигура 1. Разпределение на статиите според езика на публикуване. *Една публикация от първия период е на хърватски език (кн. 10/1942).

Figure 1. Distribution of the papers according to the language of the publication.

През отделните периоди на своето развитие, списанието е излизало с паралелни заглавия на различни чужди езици. През първия период (1933-1943 г.) заглавията са на български, немски и френски език. През втория период (1953-1993 г.) заглавията са на български, руски и френски, като изключение правят последните 4 книжки (том 34-38), в които паралелното заглавие на френски е заменено с английско. В съвременния етап на развитие на списанието (2018-2020 г.) заглавието е само на български и английски.

Промени през отделните периоди претърпява и изписването на раздела „Съдържание“ (Inhalt (нем.), Table des matières (фр.), Содержание (руски), Contents (англ.). Докато през първия период то се е публикувало в отделни страници на трите езика (български, немски и френски), то през втория период се наблюдава известна непоследователност. В различни комбинации съдържанието е публикувано на български, руски, френски, немски и английски. От том 26 отпадат паралелните текстове на руски и френски от раздела „Съдържание“ и то вече се превежда само на английски език, въпреки липсата на паралелно заглавие на списанието на същия език до том 33 вкл.

Абстрактите през първия и втория период се помещават в края на всяка публикация след литературните източници, като се използва заглавието „Резюме“ (Zusammenfassung (нем.), Résumé (фр.), Summary (англ.). В третия период е въведена употребата на абстракт, който се помещава в началото на статията след данните за авторите и в съответствие със световната практика. Езиците, на които са се писали абстракти на публикациите през годините са английски, български, немски, руски и френски. Абстракти на български език се откриват единствено в първия период. Абстракти на английски език се откриват и в трите периода,

Фигура 2. Разпределение на публикациите според езика на абстрактите.

Figure 2. Distribution of the papers according to the language of the publication abstracts.

макар в първия период да има само един брой. В началото на втория период се наблюдава интересно явление – резюмето на всяка публикация са писани на минимум 2 чужди езика, като в том 13 се откриват публикации с резюмета на 3 чужди езика едновременно (единствен такъв брой). Това явление може да се обясни с търсенето на правилен подход за писане на резюмета и оформяне на статиите като цяло. От том 14 до 19 няма резюмета на английски и основен чужд език е френският. След том 20 английският се употребява все по-често за сметка на френски и немски, с изключение на том 26 и 28, където резюметата са единствено на английски език. От том 35 нататък като език за абстрактите остава само английски. През третия период е въведена практиката на английски език да се преобладават и описанията на фигурите и таблиците.

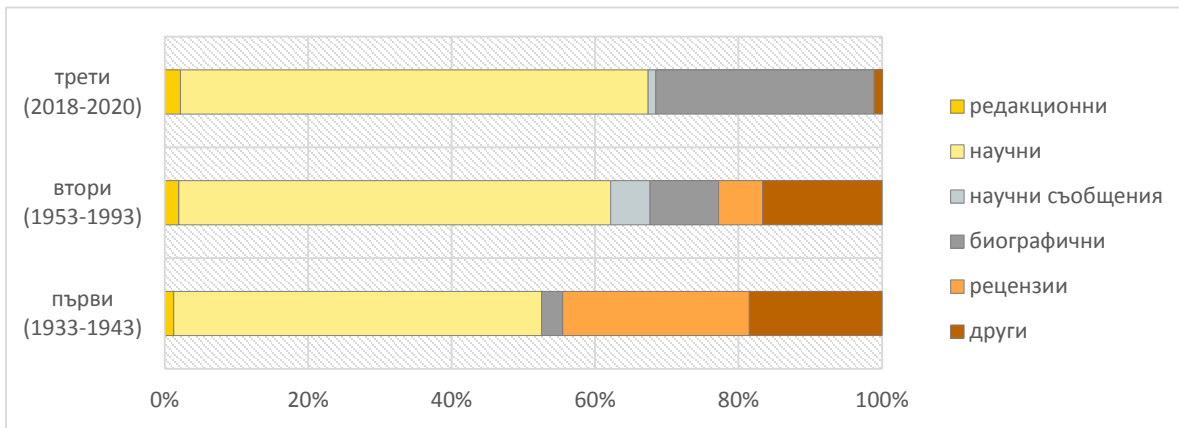
2.2.2 Според типа на публикациите

Класифицирането на публикациите в отделните периоди изисква унифициран подход, тъй като в първия и третия период няма изрична подялба, а във втория тя е непоследователна и объркваща. Заглавията на отделните категории се срещат в различни модификации, а понякога са обединявани по три категории в една, без да се посочи какъв е видът на публикациите в тях. Например: „Научни вестни, рецензии и отзиви“, „Научни вестни и отзиви“, „Научни вестни, хроника и библиография“, „Рецензии и отзиви“, „Критика и библиография“ и т.н. За да има сравнимост между видовете публикации в отделните периоди, е възприета класификация, отразяваща най-често срещаните международно възприети категории. При прегледа на всички 43 тома на списанието, сме се абстрахирали от случаите, в които тези категории са изрично посочени, тъй като не винаги категориите отговарят на съдържанието на материалите. Например, през втория период в рамките на един том материалите с биографичен характер често са разпределяни в различни категории, една в началото за отбелязване на юбилей, друга в раздел хроника или в „In memoriam“. Подобен непоследователен принцип на подредба се разкрива и при прегледа на основния раздел с оригинални научни статии, както е представен в „Указател на публикациите 1933-1983“ (1984). Често в този раздел са поставяни материали с пропаганден характер и отразяващи тогавашната държавна политика, а не оригинално научно

изследване. Подобни публикации сме класифицирали в раздел „Други“. При определянето на категорията научна статия сме се ръководили от принципа, че това са статии със строго научна насоченост и имат оригинален научен принос. В съвременната научна публикационна дейност този вид статии е възприето да се означава като оригинална научна статия (original research paper). Те са преобладаващият тип статии в съвременните научни списания. На второ място са т.нар. обзорни статии (review papers), в които на базата на анализ на литературни източници се прави обзор на развитието на дадено направление или методика. Поради спецификата на публикационната дейност през първия и втория период, разграничаването на тези два вида статии е практически невъзможно. Затова сме възприели принципа в категорията научна статия да се включат всички статии, които отговарят на критериите за оригинална научна статия и обзорна статия. Разпределение между тези два типа статии е направено само за третия период.

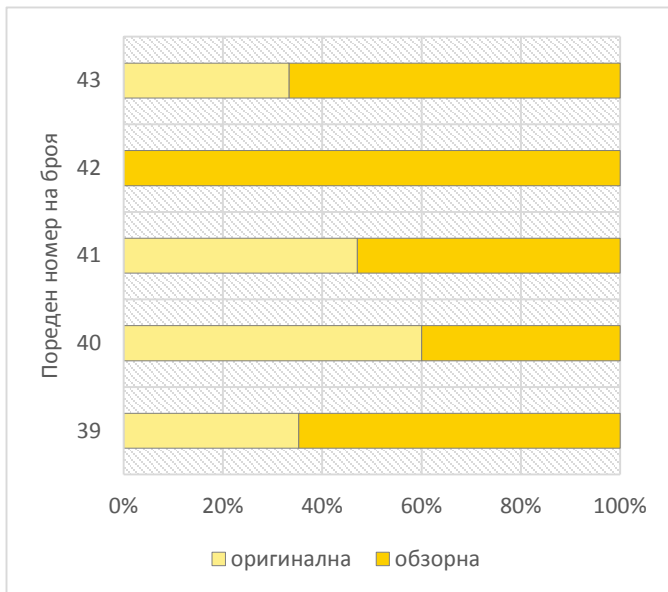
Разпределението на типовете публикации през отделните периоди показва ясна тенденция на увеличаване на дела на научните статии от около 50% през първия период до 65% през третия (фиг. 3). Тази закономерност съответства на световната практика научните статии в списанията да преобладават.

През първия период делът на научните статии на практика е равен на останалите типове публикации, като отличителна черта е големият брой на рецензиите (общо 62 бр., което съставлява 26% за целия период). Публикациите, определени в настоящия анализ като категорията „Други“, са свързани до голяма степен с работата на дружеството и съдържат финансови отчети, отчети за дейността, списъци на членовете и/или новоприетите членове. Това е напълно обяснимо с факта, че по онова време печатният орган е основното (наред с беседите) комуникационно средство на дружеството както с неговите членове, така и с географската гилдия и обществеността. С развитието на комуникационните средства и особено след навлизането на интернет този тип публикации все повече се прехвърлят към други средства за комуникация като информационни бюлетени, специализирани раздели на уебсайтове и социални медии. Редакционните статии през този период са по-скоро изключение, а биографичните материали са с относително малък дял. Особено място в категорията „Други“ заемаат публикациите, озаглавени в списанието като „Книгопис“.

Фигура 3. Тип на публикациите според тяхното съдържание (приравнени според най-често срещаните международно възприети категории).

Figure 3. Types of the publications according to their content.

Фигура 4. Съотношение между оригиналните научни статии и обзорните в трети период (2018-2020) по броеве.

Figure 4. Comparison between original research papers and review papers published in the third period (2018-2020), divided by issues.

В тях са се публикували всички излезли от печат заглавия с географска тематика през календарната година (или няколко години) и за които редакцията на списанието е получавала информация.

През втория период делът на публикациите от категория „Други“ се запазва относително висок, като се наблюдава намаляване делът на материалите за дружествения живот за сметка на материалите с чисто пропаганден характер, което е отличителна черта на това време. През този период се появява категорията „Научни съобщения“ (31 бр.) и нараства делът на биографичните публикации за сметка на рецензиите, които са едва 5% (35 бр.).

През третия период основната част от публикациите са от типа научни и биографични (общо 95%), като рецензии на практика отсъстват, а останалите са единични бройки. Големият дял на биографичните статии се дължи на

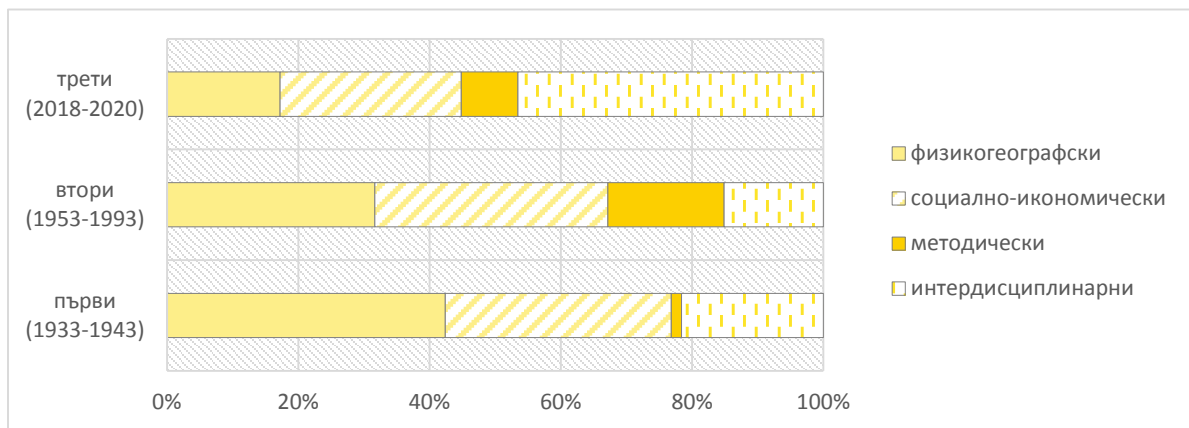
специалното издание, посветено на бележити български географи на XX век (том 42), които съдържа и най-голям брой публикации – 27. При анализа на научните статии се установява, че почти половината от тях се отнасят по-скоро към вид „Обзорна статия“. Така за третия период на практика публикациите се разделят почти на равни части от по 1/3 между: оригинални научни статии, обзорни и биографични.

Въпреки констатираната от нас ясна тенденция на увеличаване на общия дял научни статии, достигаща през третия период до 65% (фиг. 3), вътрешното разпределение показва, че едва 41% от тях са оригинални научни статии. Преобладаващият вид научни публикации през този период са обзорните (59%). Съотношението между тях и оригиналните научни статии е представено на фиг. 4. От петте публикувани броя в този период (том 39-43) единственият случай, в който оригиналните статии преобладават над обзорните е том 40. В третия период от развитието на списанието рецензии не са публикувани и има едно научно съобщение.

2.2.3 Според тематиката

Класифицирането на научните статии според тяхната тематика изисква, от една страна, задълбочен преглед, за да се обхванат всички възможни тематични направления и, от друга, да се анализира самото развитие на тези научни направления. Тъй като не разполагахме с време и ресурс за подобен анализ, за целите на настоящата работа научните статии са класифицирани в четири сравнително общи групи, обхващащи двете традиционни направления в географията (физическа и социално-икономическа), статиите, посветени на методика на обучението по география и в четвъртата са включени статии, които тематично се отнасят до две или повече дисциплини, означени като интердисциплинарни.

Анализът на научните статии според тяхната тематика показва отчетлива разлика между отделните периоди (фиг. 5). При физикогеографските статии делът регресивно намалява от 43% през първия до 16% през третия период. При социално-икономическите статии тази тенденция не е така ясно изразена, като от първия към втория период делът им се запазва около 35%, и едва в третия намалява до около 26%. Делът на методическите публикации през първия

Фигура 5. Тематика на научните статии.

Figure 5. Main topics of the research papers.

период е най-малък (2%), през втория период той нараства до около 18% (90% от всички методически разработки в списанието) и отново спада до около 8% през третия период. Статиите с интердисциплинарен характер са около 20% през първия период, делът им спада до около 16% през втория, докато в третия период те заемат най-голям дял с почти половината от всички статии (49%). Съотношението между физикогеографските и социално-икономическите също търпи промени през отделните периоди. През първия се наблюдава лек превес на физикогеографските (53 срещу 42 бр.). През втория и третия период съотношението е обратно – 112 на 124 бр. в полза на социално-икономическите за втория период и 10 на 16 бр. през третия.

2.3. Редакционна колегия

Редакционната колегия на „Известия на Българското географско дружество“ е основният управителен орган на списанието, който определя редакционната политика и се занимава с въпросите по неговото издаване. Съставът, числеността и разпределението на функциите на членовете на колегията през годините е променял.

През първия период (1933-1943 г.) от развитие на списанието на практика редакционна колегия не съществува. За пръв път редакторът се посочва в том 6/1938 г. без да се уточнява дали той е главен редактор, има ли заместници и помощници. По данни на Стефанов (2008) редакторската дейност по първите 5 тома се извършва от Иван Батаклиев, който е основател на списанието и председател на дружеството. Редактори на том 6-10 са Гунчо Гунчев, Димитър Яранов, Живко Гълъбов, Любомир Динев и Иван Батаклиев. Единствен сред тях Живко Гълъбов участва в съставянето на повече от един брой (том 8 и 9), като по втория работи съвместно с Любомир Динев. Според информацията на титулните страници на книжките всички останали редактори са работили самостоятелно.

През втория период (1953-1993 г.) вече е въведен терминът „Редакционна колегия“, като изрично след имената на членовете ѝ се посочва каква е функцията, която изпълняват. Обикновено за трима души се конкретизира ролята – главен редактор, зам. главен редактор и секретар. Освен тях за съставянето на отделните броеве са помагали различен брой членове на редакционната колегия. Главните редактори през този период са Живко Гълъбов (том 11), Анастас Бешков (том 12-16), Кирил Мишев (том 17), Тярко

Йорданов (том 19-23), Игнат Пенков (том 24-35) и Тодор Христов (том 36-38). Техни заместници са съответно Михаил Мичев и Кирил Мишев (том 13-16), Михаил Мичев (том 17), Илия Иванов (том 19-23) и Милан Георгиев (том 24-38). Михаил Мичев и Милан Георгиев са единствените зам. главни редактори, които са замествали повече от един главен редактор, а Анастас Бешков е единственият главен редактор, който е имал едновременно двама заместници. Секретари на колегията са били както следва: Диню Канев (том 13-16), Митю Печевски (том 17), Димитър Димитров (том 19-23), Васил Даков (том 24-25), Иван Ванцаров (том 26-29), Марин Бъчваров (том 30-35) и Христо Ганев (том 36-38). Членове на редколегията, които не са изпълнявали ръководни функции са: Иван Велчев, Лука Зяпков, Здравко Демерджиев, Здравко Борисов и Марина Йорданова.

През третия период (след 2018 г.) за пръв път редакционната колегия има двама главни редактори: Климент Найденов и Стоян Недков. Съставът на редакционната колегия до голяма степен се припокрива със състава на управителния съвет на дружеството за двата мандата 2014-2018 и 2018-2021 г., като важна особеност е, че се търси балансирано участие както на представители от университетите и БАН, така и на столицата и страната. Колегията е съставена от редовни членове на БГД – представители на СУ, НИИГТ-БАН, ЮЗУ и ВТУ – специалисти в широк спектър от области на географското познание. Членове на редколегията и научни редактори по направления са: Ваня Стаменова (том 39-40), Георги Бърдаров (том 39-43), Георги Железов (том 39-43), Красимир Стоянов (том 39-40), Марияна Николова (том 39-43), Румен Пенин (том 39-43), Тони Трайков (том 39-42), Стелян Димитров (том 40-43) и Димитър Симеонов (том 41-43). За том 39, 40 и 43 освен редовни членове на редакционната колегия, в съставянето на книжките участват общо 5-ма гост редактори: Стелян Димитров и Ана Димитрова (том 39), Надежда Николова и Христина Проданова (том 40) и Мария Петрова (том 43). Технически редактор и отговорник за предпечатната подготовка на списанието е Христина Проданова (том 41-43). Съставител на корицата е Александър Гиков (том 39-43).

Редакционната колегия на списанието е с най-голям брой членове в третия период – средно с по 11 души състав, и с най-малък в първия период с по 1 редактор. През втория период два тома (24 и 25) са съставени с най-малък състав на колегията – 5 души, към които се включват главният редактор, заместникът и секретарят.

2.4 Визия и приемственост на списанието

За своята 88-годишна история, списанието е претърпяло редица промени, които не подминават и неговата визия. Най-забележими са промените във формата и тиража на книжките, дизайна на корицата и на заглавните страници на статиите.

2.4.1. Формат и тираж

През първи и втори период размерите на списанието са се посочвали в издателското каре в края на всеки брой. Формата, структурата и оформлението на книжките през първите два периода до голяма степен съвпадат. Това констатира и Стефанов (2009), като посочва конкретните размери и брой на печатните коли. Форматът на книжките в първия период е 65/92/16 (или около 22,5/15 cm за височина и ширина), а през втория период след том 14 е 60/90/16 (около 20/15 cm). С подновеното издаване на списанието през 2018 г. е въведен нов по-голям формат на книжките – 28/21 cm.

Книжките в първи и втори период се печатат в държавни печатници: Държавна печатница (том 1), Приворна печатница (том 2), „Култура“ (том 3-7, 9-10), „Художник“ (том 8), Държавно издателство „Наука и изкуство“ (том 11-36), като през втория период БГД е получавало субсидия от държавата. Последните две книжки от втория период, преди издаването на списанието да прекъсне (том 37-38), са отпечатани от Университетското издателство на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В съвременния етап от развитието на списанието, то се отпечатва със средства на дружеството (от събран членски внос и дарения).

С известни различия, тиражът на списанието през първите два периода се движи между 800-1000 бр. След 2018 г. той е значително намален (около 35 бр.), което се дължи и на въвеждането на нов основен начин на публикуване, разпространение и употреба на списанието – онлайн. Статиите в съвременния период на развитие (том 39-43) се публикуват онлайн в момента, в който са готови на официалния уебсайт на Българското географско дружество (<http://geography.bg/publication/magazines>). С въвеждането на този нов начин на публикуване, списанието получи международен сериен номер за електронно периодично

издание (International Standard Serial Number): ISSN 2682-986X (Online). Лимитиран брой екземпляри се печатат за депозит в избрани библиотеки и за архив на Българското географско дружество под съществуващия сериен номер за печатно издание ISSN 0375-5924 (Print). Екземпляри от списанието се съхраняват в Националната библиотека „Кирил и Методий“ (НБКМ), регионалните библиотеки в Пловдив, Варна, Бургас, централните и/или специализирани географски библиотеки в Софийски, Великотърновски, Югозападен и Шуменски университети.

2.4.2. Корица

Корицата е една от най-променяните части на списанието. Същевременно чрез запазване или повтаряне на определени нейни елементи успява да се постигне приемственост в дизайна и през отделните периоди.

През първия период (1933-1943 г.) корицата на списанието е семпла, без цветово оформление и лого, а основен елемент в нея са текстовете на паралелните заглавия на български, немски и френски език (фиг. 6.1-2). Размерът на заглавието на български език е с няколко пункта по-едър от тези на чуждите езици. В долната част на корицата са се изписвали градът, печатницата и годината на отпечатване. Номерацията на книжките е с римски цифри.

През втория период (1953-1993 г.) корицата е видимо изменена – след том 15 са въведени цветен фон и лого. За кориците на отделните броеве са се използвали различни нюанси на жълто, зелено и кафяво. Най-широко употребявано е логото със стилизирана форма на глобус със стойка, което е разположено в долната част на предната корица (фиг. 6.4). Първата поява на логото е върху корицата на том 15 от 1965 г. Достоверни данни кой е авторът на логото няма, но може да предположим, че това е служителят на държавната печатница „Наука и изкуство“ Г. Кафеджийски, тъй като в издателското каре за художник на корицата е посочен именно той. За отделни книжки в този период (том 19 и 20) е използван стилизиран вариант на земното кълбо с осем вертикално ориентирани сегмента (фиг. 6.3). Заглавието на списанието през този период се изписва върху корицата единствено на български език. Номерацията с римски цифри се запазва, като в скоби са поставяни броевете от създаването на списанието, а извън тях – тези с начало 1953 г.

Фигура 6. Избрани корици на списанието през отделните периоди. 1 – кн. 2/1934, 2 – кн. 6/1938, 3 – кн. 19/1969, 4 – кн. 30/1982, 5 – том 42/2020.

Figure 6. Selected front covers of the journal across time. 1 – vol. 2/1934; 2 – vol. 6/1938; 3 – vol. 19/1969; 4 – vol. 30/1982; 5 – vol. 42/2020.

През третия период (2018-2020 г.) корицата вече е трицветна в топли нюанси на жълто и кафяво, като лозото от 1965-1993 г. практически не се използва. За пръв път в историята на списанието, неговото заглавие се изписва паралелно само на два езика – английски и български език. Информацията за поредния номер на книжката и годината ѝ на съставяне се запазва. В заглавието на английски език думата „Известия“ вече се превежда като „Journal“, което отразява в по-голяма степен научното съдържание на списанието за разлика от предходно употребяваното „Bulletin“. В средната част на корицата стои вариант на стилизираното земно кълбо от том 19 и 20, в чиито 8 сегмента за всеки отделен брой се поместват различни снимки, тематично обвързани с публикациите в броя. Този вариант на корицата е разработен от географа Александър Гиков.

Шрифтовете, които са използвани в корицата и основно за изписване на заглавията през годините, са предимно серифни. Изключение правят брой 19 и 20 от втория период, в чиито заглавия е използван несерифен шрифт с преобладаващо главни букви. Общото между заглавията във всички периоди е, че винаги се е поставял акцент върху думата „Известия“. Този акцент се постига чрез прилагането на различни способи – изписване с по-едър шрифт и главни букви (валидно за всички периоди) и/или чрез употребата на различен цвят (в случая бял цвят през втория и третия период).

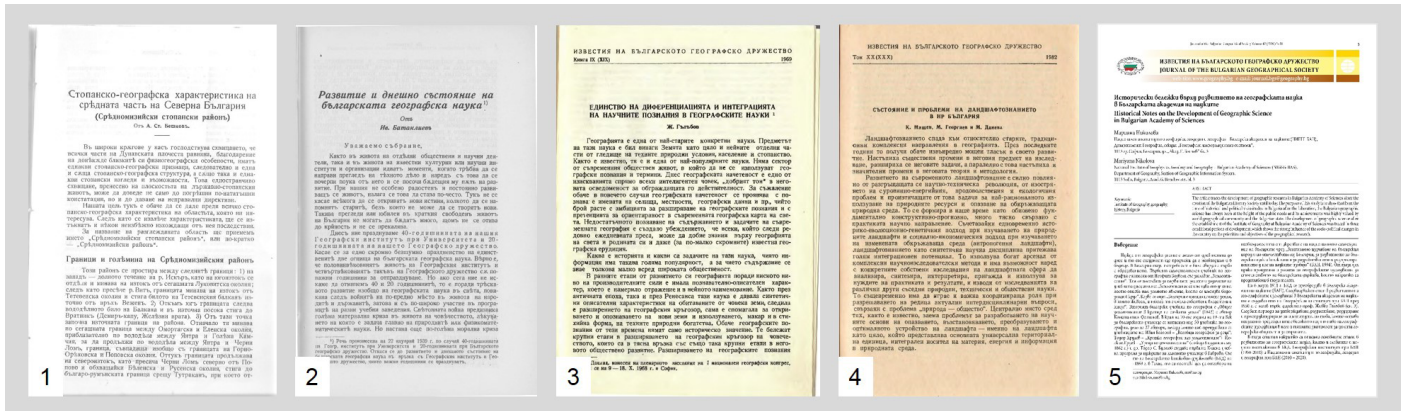
2.4.3. Дизайн на статиите

Оформлението и структурата на статиите през първите два периода са почти идентични. Началните страници съдържат единствено заглавието на материала, фамилиите имена на авторите, а понякога техните титли и града, в който работят (фиг. 7.1-4). В оформлението на основния текст не се забелязват установени норми за структуриране и номериране на отделните части, каквато е практиката по света. Нов елемент през втория период (след том 11) е изписването на заглавието, броя и годината на съставяне на книжката в горния колонтитул (header). Този елемент е запазен и през третия период, като е разширен с въвеждането на допълнителна информация за уебсайта и електронната поща на списанието (фиг. 7.5). Вляво се поставя лозото на БГА, а в вдясно – стилизиран вариант на корицата. Нововъведените елементи абстракт, ключови думи и данни за авторите (т.нар. метаданни) се изписват

на английски език и се поместват в горната половина на началната страница на статиите. На всяка следваща страница в горния колонтитул се изписват имената на авторите, заглавието на списанието, номерът на броя, годината и страниците, които обхваща материалът. Основният текст на статиите, за разлика от предходните периоди, се набира в две колони. Частично е въведена практиката за структуриране на текста на научните статии според съдържанието на основните му части, като се следва логичната последователност за „Въведение“, „Материали и методи“, „Резултати“ и „Заклучение“.

3. Съвременно състояние

Анализът на съвременното състояние на списанието налага първо да се направи преглед на съвременните тенденции в научната публикационна дейност, за да може коректно да се оцени неговото състояние и да се набележат основните предизвикателства за неговото бъдещо развитие. Световната система за научно публикуване е изградена на две нива: първични литературни източници (primary sources) и вторични литературни източници (Тошев, 2015). Към първичните източници спадат основно научните списания, които са периодични издания, публикуващи основно научни статии. Според Б. Тошев (2015) те се характеризират с два основни белега: 1) имат международна редакционна колегия и не са регионално ориентирани; 2) рецензирането в тях става задължително от анонимни и независими експерти. Второто ниво на световната система за научно публикуване включва системите за индексирани и реферирани, които контролират качеството на първичните източни посредством набор от научни и издателски индикатори. В света съществуват редица системи за индексирани и реферирани, но като най-авторитетни и достоверни са се утвърдили две, Scopus и Web of Science. Това положение е залегнало и в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България (2017) и разработения във връзка с нейното приложение „Правилник за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации“, където основният показател е „брой научни публикации в издания, индексирани в Scopus и/или Web of Science“. Те оценяват качеството на научните списания посредством водещ индикатор, какъвто за Scopus e SCImago Journal Rank (SJR), a

Фигура 7. Начални страници на избрани статии. 1 – кн. 2/1934, 2 – кн. 6/1938, 3 – кн. 19/1969, 4 – кн. 30/1982, 5 – том 42/2020.
 Figure 7. First pages of selected publications. 1 – vol. 2/1934; 2 – vol. 6/1938; 3 – vol. 19/1969; 4 – vol. 30/1982; 5 – vol. 42/2020.

за Web of Science е Impact Factor (IP). Публикуваните научни статии в списания с импакт фактор са основен източник на информация за оформяне на индивидуалните показатели на учените. Те са определящи за тяхното кариерно развитие, но също така имат важно значение и за научните институции при определяне на техните стратегии за развитие и за държавата при определянето на приоритетите за финансиране в научната област. Трябва да се отбележи, че съществуват и редица недостоверни системи за индексирание и реферирание, които присъждат импакт фактор или ранг, което се определят като фалшиви (Jalalian, 2015; Eriksson and Helgesson, 2017).

Както беше отбелязано по-горе, основният тип публикация в съвременните списания е оригиналната научна статия. Тя представя резултатите от конкретно изследване с оригинален научен принос и обикновено е оформена по утвърдената за този тип статии IMRAD (Introduction Methods Results And Discussion) структура (Larrea and Reh, 2019). Сред основните критерии при оценяването на такива статии са: 1) да съдържат оригинални научни резултати; 2) да представляват интерес за широка научна аудитория; 3) да имат добре оформена методическа част, която да дава информация, позволяваща изследването да бъде повторено от други; 4) да представя нови знания и данни. Вторият по значимост тип са обзорните статии (review papers). Чрез тях се разпространява научно знание, което вече е било комуникирано в научната общност от други изследователи. Такава статия трябва да включва систематизация, анализи и синтез на извършени вече и публикувани изследвания посредством представянето им в нова светлина (Flores et al., 2019). През последните години като основен стандарт при разработването на обзорни статии се наложи провеждането на систематичен обзор (systematic review). Той включва изчерпателно и систематично търсене, чрез което се идентифицират всички публикувани научни изследвания по дадена тема, структуриран преглед на идентифицираните публикации и интегрирането им на базата на определени характеристики (Siddaway et al., 2019; Donato and Donato, 2019). От направения кратък преглед на водещите географски списания според класацията на Scopus се вижда, че оригиналните научни статии съставляват средно около 85-90% от всички публикувани материали, а обзорните статии съставляват около 5-8%. Останалите типове публикации, които се срещат в повечето от тези списания са редакционни статии (editorial), научни съобщения (short communication), отзиви за статии (letter to the editor) и рецензии (book review).

Системата за индексирание и реферирание на водещите вторични източници Scopus и Web of Science е изградена на няколко нива и включва набор от критерии за качество, по които се оценяват научните списания. Включването в системите им за индексирание става посредством кандидатстване чрез апликационна форма и период на наблюдение, през който се осъществява мониторинг на списанието, за да се набере необходимата информация за попълването на индикаторите за оценка. Критериите за качество включват разнообразни показатели, чието покриване изисква сериозен редакционен и издателски капацитет. По тази причина повечето авторитетни списания използват услугите на международни издателства, които са специализирани в издаването на научна литература. В базата данни на Scopus се съдържат около 38000 научни списания, издавани в над 600 издателства, но

основният дял от тях се пада на петте водещи "Elsevier", "Springer", "Taylor and Francis", "Sage" и "John Wiley & Sons". Издателствата, специализирани в научната публикационна дейност притежават необходимия опит и познания, за да се осъществи индексиранието в световните бази данни. Затова за всяко научно списание от ключово значение е сътрудничеството с подобно издателство.

Съвременното състояние на списанието, погледнато през призмата на направения анализ (в част 2) и набелязаните световни тенденции, може да се определи като добро с определени резерви. С възстановяването на издаването на списанието през 2018 г., формирането на нова редакционна колегия, редакционна политика и модерен дизайн се създадоха условия за развитие на публикационната активност, което се изразява в увеличаване броя публикации и издадени броеве. Заедно с другите две периодични географски издания („Проблеми на географията“ и „Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“, Геолого-географски факултет, Книга 2 – География“) Известия на БГД осигурява трибуна за публикуване на научни географски разработки. От друга страна, нито едно от трите издания не е индексиранието в някоя от двете водещи световни бази данни Scopus и Web of Science. Това до голяма степен ограничава разпространението на постиженията на Българската географска наука в един относително малък кръг от читатели и съответно достигането на тези постижения до световната научна общност. Като основно предизвикателство в това отношение следва да се посочи индексиранието в световните бази данни. За да се постигне това, е необходимо да се положат целенасочени усилия в няколко направления, в които съвременното състояние не е на нужното ниво. На първо място, трябва да се разшири редакционната колегия с чуждестранни участници, които да се включат ефективно в редакционната дейност на списанието. Това е едно от задължителните условия за индексирание в световните бази данни и същевременно ще осигури преминаване към публикуване изцяло на английски език, което ще му придаде международна значимост. Възприетата през последните години система за двойно анонимно рецензиране от външни експерти и критериите за оценка на публикациите са положителна стъпка, но в това отношение също има определени резерви. Съотношението между оригиналните научни статии, обзорните статии и останалите типове публикации в списанието се различава в определена степен от установените световни стандарти. Основно предизвикателство в това отношение е да се увеличи дялът на оригиналните научни статии, който сега е около 55%, а в повечето международни списания той е над 80%. Необходимо е също така да се стимулира налагането на утвърдената в световната практика IMRAD структура за този вид статии. По отношение на обзорните статии трябва да се въведат принципите на систематичния обзор, тъй като голяма част от сега публикуваните статии не отговарят на изискванията за такъв тип публикации. В това отношение следва ясно да се укажат типовете публикации, които списанието ще приема и основните изисквания за тях, както е практиката в света. По отношение на издателския процес, сегашната система осигурява сравнително евтин и удобен механизъм за събиране и обработка на ръкописите, както и тяхното публикуване на уебсайта на дружеството и отпечатване в ограничен тираж. Предизвикателствата в това отношение са да се създаде електронна система за събиране и обработка

и модерен уебсайт, съобразен със съвременните тенденции в издаването и разпространението на научните списания. Както беше отбелязано по-горе, авторитетните списания използват услугите на международни издателства, които са специализирани в издаването на научна литература. Установяването на сътрудничество с издателство, което може да осигури такива услуги е от ключово значение за реализиране на целта за индексирание в световните бази данни.

4. Перспективи за развитие на списанието

През есента на 2020 година редакционната колегия на Известия на БГД взе няколко важни решения за развитието на списанието: 1) преминаване към публикуване само на английски език; 2) разширяване на редакционната колегия с чуждестранни учени и оптимизиране на управлението на издателския процес; 3) разширяване на тематичния и географски обхват на списанието с цел ориентиране към международната аудитория; 4) сключване на договор за сътрудничество с издателство „Пенсофт“ с цел модернизиране на всички етапи на издателския процес.

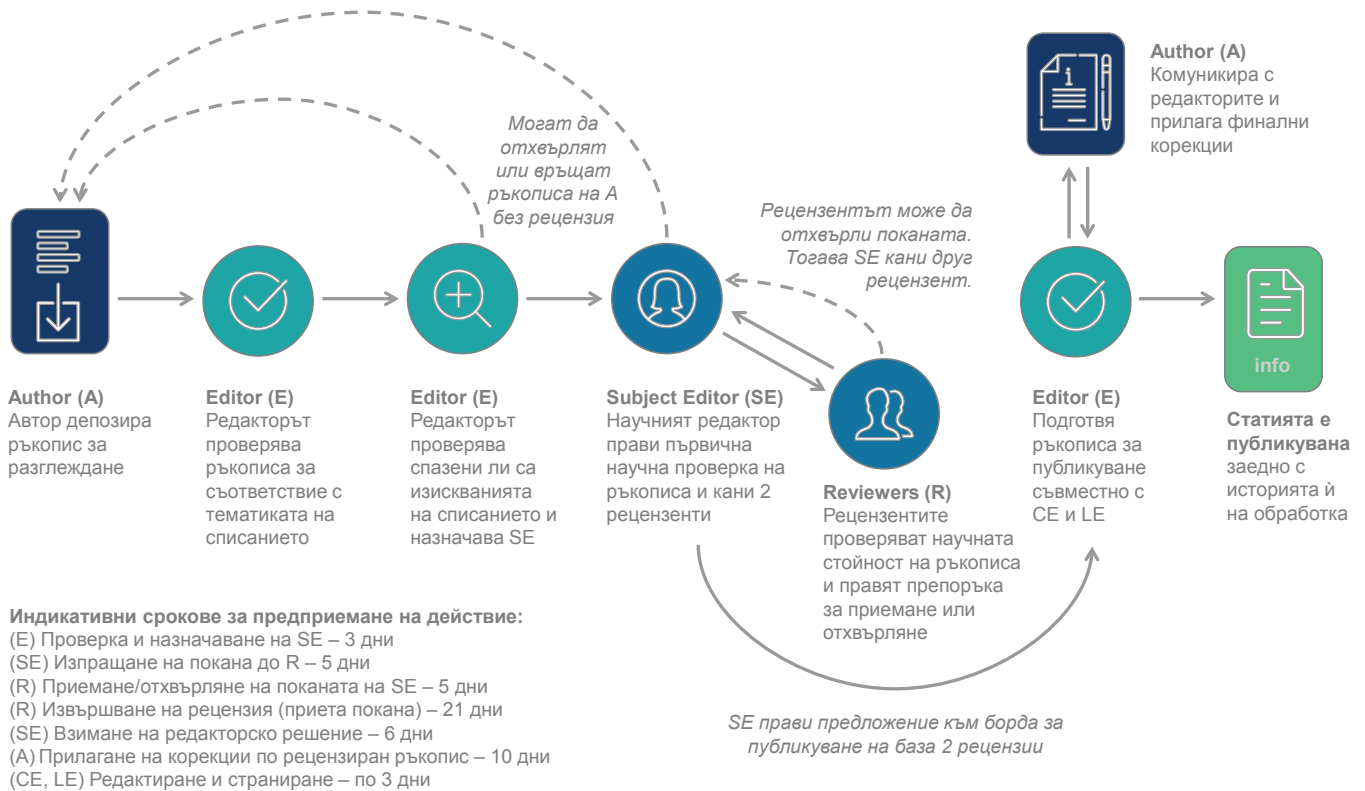
4.1. Концепция за управление

На основата на тези решения е разработена нова концепция за управление на списанието, включваща структуриране и разпределение на функциите на редакционната колегия, разработване на модерен уебсайт с интегрирана в него система за управление на редакционния и публикационния процеси. С оглед постигането на по-добра оперативност в работата, редакционната колегия се разделя на две части: редакционен борд (Editorial board) и тематични редактори (Subject editors). В редакционния борд влизат главни редактори (Editors-in-Chief) и управляващ редактор (Managing editor). Основните функции на редакционния борд по отношение на редакционния процес са да приема и преглежда постъпилите ръкописи за съответствие с изискванията на списанието и да ги разпределя към тематичните редактори, а след приключването на редакционния процес да взема крайното решение за публикуване или отхвърляне (фиг. 8). Екипът от тематични редактори има функцията да организира процеса на рецензиране на ръкописите и да взема решенията относно научната им стойност. Всеки редактор покрива определени тематични направления, така че по всяко от тези направления да има поне един изявен учен в съответната област. След като получи постъпилите ръкопис от редакционния борд, редакторът прави преглед за научната му стойност и при положителна преценка го насочва за рецензиране към двамата независими рецензенти. Рецензирането на ръкописите е ключов елемент от редакционния процес. За да се осигури максимално обективно и качествено оценяване, за рецензенти се избират специалисти от съответната тематична област, които нямат пряка връзка с представеното в ръкописа изследване и се прилага принципът на двойно анонимно рецензиране. При този начин на рецензиране самоличността на двете страни – автор и рецензент, остава анонимна за другия. Оценяването на ръкописите от рецензентите става по набор от критерии, които са оформени в рецензентска карта и се прилага за всеки получен ръкопис. След получаването на рецензиите, тематичният редактор, на основата на мненията на рецензентите, взема решение

дали е необходимо връщане за корекция и прави предложение към редакционния борд за приемане или отхвърляне на ръкописа. При връщане за корекции, процесът се повтаря до окончателно приемане или отхвърляне на ръкописа. След приемане се преминава към процеса на публикуване, който включва езикова и техническа проверка на текста и страниране. Тези две дейности се извършват от коректор/редактор на текст (Copy editor) и страньор/редактор на оформление (Layout editor). Коректорът прочита текста и всички метаданни на статията, извършва проверка за граматически, правописни и др. езикови и технически грешки. Редактираното копие се връща на авторите за преглед, а ако има неточности, изискващи тяхното внимание, коректорът адресира въпросите си към тях. Последната стъпка от обработката на бъдещата статия е ръкописът да бъде оформен (стриран) според дизайна на публикациите в списанието. Страньорът получава редактираното копие на ръкописа и вмества съдържанието на отделните му части на съответните места в образаца (template). Негова е задачата да изгради балансирана композиция на страниците, включваща оптимално разположение на фигуриите и таблиците спрямо основния текст, и висококачественото им изобразяване. Процесите на редактиране и публикуване са организирани изцяло онлайн в новия уебсайт на списанието (<https://jbg.s.arphahub.com/>), който е разработен на базата на специализирана издателска платформа от ново поколение ARPHA (Authoring, Reviewing, Publishing, Hosting, and Archiving) и се поддържа от издателство Пенсофт. Основната цел на така организирания редакционен процес е да се осигури квалифицирана, обективна и безпристрастна оценка на получените ръкописи, което от своя страна ще гарантира високо качество на публикуваните материали.

4.2. Класификатор на тематичните направления

В новата концепция на списанието за първи път е разработена класификация на тематичния обхват на списанието. С това се цели, от една страна, по-ясното дефиниране на тематичните направления на списанието и по-доброто управление на редакционния процес чрез разпределяне на получаваните ръкописи между тематичните редактори и, от друга, да се улеснят авторите при избора да публикуват в списанието. Основните тематични направления на списанието са: 1) Физическа география (Physical Geography); 2) Хуманитарна география (Human Geography); 3) Географско образование (Geographic Education); 4) Геоинформационни технологии (Geographic technics); 5) Интердисциплинарни изследвания (Interdisciplinary studies). Към всяко от тях са дадени специфичните тематични направления, по които ще се публикуват статии. Освен традиционните направления, в които списанието има установена практика, са добавени и редица нови и актуални направления, чрез които се цели да се разшири неговият обхват и да се привлекат материали по тематики, които са с потенциал за разпространение в световната научна общност. В областта на физическата география освен традиционните направления геоморфология, хидрология, почвознание, биогеография са добавени океанография, глациология и климатични промени. В областта на хуманитарната география към отговорна установените направления икономическа и социална география, география на населението, политическа география се включват и нови и актуални направления като урбанистика, приложна

Фигура 8. Организация на редакционния процес. *Editor (E) се отнася до главния редактор (Editor-in-Chief), заместник-главните редактори (Deputy Editor-in-Chief) и управляващия редактор (Managing editor).*

Figure 8. Scheme of the editorial process.

география, хуманитарни измерения на климатичните промени. Геоинформационните технологии са изведени отделно с оглед на значимостта им за съвременните географски изследвания и като най-бързо развиващото се в последните години направление. То покрива всички свързани с/в географията специфични тематични направления като географски информационни системи, картография, дистанционни изследвания, пространствени анализи и моделиране. Интердисциплинарните изследвания присъстват като тематика в списанието още от неговото създаване. В настоящата класификация са дефинирани ясно специфичните интердисциплинарни направления като регионални изследвания, ландшафтна екология, природни и технологични рискове, биоразнообразие и екосистемни услуги.

4.3. Типове научни публикации

Научните публикации, които ще се приемат в списанието, трябва да попадат в една от следните категории:

1. Оригинална научна статия (Original research article)

Това е основният тип научна публикация, която представя резултатите от конкретно изследване с оригинални научни резултати и принос, представлява интерес за широка научна аудитория, има ясно формулирани методи и представя нови знания. Оформянето на този вид статии трябва да следва установената в световната практика IMRAD структура, а обемът да не надвишава 10 000 думи.

2. Обзорна статия (Review article)

В нея се обобщава научно знание, което вече е било комуникирано в научната общност от други изследователи. Този вид статия трябва да включва систематизация, анализи и синтез на публикувани изследвания, като се препоръчва да се използва подходът на систематичен обзор (systematic review), а обемът не трябва да надвишава 12 000 думи.

3. Научно съобщение (Short communication)

В научното съобщение се представят предварителни резултати, които не са готови за пълно публикуване, коментари по актуални географски тематика, както и концептуални разработки, попадащи в тематичния обхват на списанието. Обемът не трябва да надвишава 3 000 думи.

4. Редакционна статия (Editorial)

Разработва се от редакторите на списанието или от гост редактори под формата на обзор на публикациите в даден брой или специално издание, както и за представяне на редакционната политика на списанието. Обемът не трябва да надвишава 3 000 думи.

5. Отзив (Correspondence)

Представя се под формата на коментар по публикувана в списанието статия. Авторите на дискутираната статия ще имат възможност за отговор на отзива под формата на същия вид публикация. Обемът не трябва да надвишава 1 000 думи.

6. Представяне на книга (Book review) в обем до 800 думи.

7. Статия в специално издание (Special issue papers).

Списанието дава възможност за публикуване на специални тематични броеве, в които може да се оформят разработки, представени на научни форуми (конференции и др.) или набор от статии по определена тема. Специалните издания може да бъдат редактирани от гост редактори. Обемът не трябва да надвишава 10 000 думи.

4.4. Нов дизайн

Успешният графичен дизайн трябва да отговаря на съдържанието на изданието и същевременно да добавя към него естетическа стойност. Това се постига с прилагането на различни типографски, илюстративни и композиционни похвати при оформяне на корицата и съдържанието на книгата. Редица автори изследват психологията на възприемане, предпочитанията на читателя и закономерностите при оформлението на научните списания – дали основният цвят е червен или син (Vanderschantz and Timpany, 2013; Stone et al. 2008, Marks, 2006); какъв е шрифтът и цветът на логото (Flores M. 2017); дали е използван серифен или несерифен шрифт (Caspar et al. 2015, Miles 1994, De Lange et al. 1993) и каква е цялостната композиция на книгата (Вълканова, 2014). Единният типографски, илюстративен и хроматичен дизайн на периодичните издания според Вълканова (2016) едновременно трябва да „изяви отделното заглавие в поредицата“ и същевременно „да свърже групата в консистентно и визуално разпознаваемо графично решение“.

В съответствие с решението за създаване на нов уебсайт за списанието „Известия на Българското географско дружество“ бе актуализирана и цялостната му визия. Създадено е лого, обновени са дизайнът на корицата и заглавните страници на статиите, като всички тези елементи са замислени да кореспондират с визията на списанието през предходните периоди, за да се подчертае приемствеността и неговата история. Художник на логото, корицата и статиите е географът Христина Проданова.

Основният елемент в новия дизайн на списанието е неговото лого (фиг. 9). То е създадено на база на използвания през втори период малък стилизиран глобус със стойка (том 15-18, 21-38). Новото лого запазва всички наклони и посоки на основните линии, включително скосяването в основата на стойката. Контурите са тъмно сини, а основните сегменти са запълнени със синьо-зелени цветове, които обикновено се асоциират с природни елементи като вода и растителност и същевременно излъчват спокойствие, сигурност и доверие.

Корицата е разработена в тъмно син цвят с бели полета в горната и долна част, които изпълняват ролята на рамка, засилвайки контраста с най-важния текст – заглавието на списанието. За да се постигне по-голяма хомогенност

в цялостния изглед, са използвани цветовете от логото. Запазени са стилизираното земно кълбо в централната част, което е основен илюстративен елемент в том 19-20 и 39-43, както и форматът от 280/210 mm. Запазена е практиката да се акцентира върху думата „Известия“, като това е постигнато чрез употребата на два различни шрифта: с главни букви със серифи в тъмно син цвят и сив контур за надписа „Journal“ и с по-дребни главни букви без серифи в сиво е изписана останалата част от заглавието „of the Bulgarian Geographical Society“. За първи път върху корицата се поставят логото на издателя (БГД) и международните серийни номера за периодично онлайн и печатно издание (ISSN).

Оформлението на статиите е актуализирано в съответствие с цветовете на логото, като са запазени: основното разположение на метаданните, въведеният в том 39 серифен шрифт и форматирането на основния текст в две колони. Добавени са следните нови задължителни елементи: DOI номер за съответната публикация и електронния адрес на уебсайта в долния колонтитул; логото за отворен достъп (Open Access), информация за авторските права и лиценза; история на обработка на публикацията и имената на научния тематичен редактор; идентификационни номера на авторите (ORCID); и информация за типа научна публикация (в дясната част на горния колонтитул). В края на публикациите освен благодарности, могат да се добавят информация за приносите на съавторите и списък на приложенията (Supplementary files), ако са приложени такива. Въведена е строго определената структура за научните статии IMRAD, чиито йерархични нива могат да достигат до 3, но задължително се номерират и озглавяват.

Структурата на уебсайта следва установения от издателство „Пенсофт“ модел за разположение на лентата с менюто; „визитката“ за списанието на първа страница, съдържаща кратко описание за фокуса, обхвата и историята му; информация за това къде се индексират и архивира; показване на най-новите публикувани статии и т.н. Идентичността на уебсайта на Известия на БГД е постигната чрез визуализиране на логото и заглавието в горния ляв ъгъл; употреба на основните цветове от логото – тъмно син за лентата на менюто, синьо-зелен и зелен за ключовите бутони „Submit manuscript“, „My tasks“, „Edit a Topical Collection“, както и четирите бутона за показване на най-четени статии, най-активни редактори и рецензенти, и най-продуктивни автори. Централно място в началната страница заема колаж от нощна снимка на Млечния път с автор фотографът Николета Димитрова (Българограф) и нощна сателитна снимка на планетата Земята от Earth Observatory, NASA (<https://earthobservatory.nasa.gov/>)

Фигура 9. Лого на списание Известия на Българското географско дружество след 2021 г.

Figure 9. Logo of Journal of the Bulgarian Geographical Society since 2021.

images/79793/city-lights-of-africa-europe-and-the-middle-east), върху които в лявата част е поместен мъкъп на бъдещия първи брой на списанието в новия сайт (том 44). Колажът изразява пространствените измерения във фокуса и обхвата на списанието (Югоизточна Европа, Балканите и съседните им региони) и символично изобразява пътя на списанието. Употребата на по-тъмни синьо-виолетови цветове хармонизира с останалите елементи в страницата и подчертава лентата на менюто.

5. Заключение

Списание „Известия на Българското географско дружество“ се отличава със забележителна устойчивост през изминалите вече 88 години на своето съществуване. Въпреки превратностите на времето, свързани с политически, финансови, организационни и други фактори, то остава водещо списание за публикуване на научни резултати в географията и свързаните с нея интердисциплинарни научни направления. През трите периода на своето развитие списанието покрива широк спектър от тематики и осигурява трибуна за български и чуждестранни автори. Наблюдава се постепенно усъвършенстване и осигуряване на честен и максимално обективен процес по редактиране, рецензиране и публикуване, като в същото време се повишават изискванията към авторите и качеството на материалите. Основните компоненти на оформлението на списанието като илюстративни елементи и начин на изписване на заглавието запазват относителна устойчивост през годините, което осигурява приемственост през отделните периоди и разпознаваемост за аудиторията към която е насочено. Въпреки безспорните постижения, следва да се отбележат и слабостите, свързани с прекъсванията и нерегулярното издаване през определени периоди от време, ограничените възможности за разпространение в международна научна аудитория поради езиковите особености, относително ниския дял на оригиналните научни статии, липсата на съществена информация за авторите през първия и втория периоди.

Основните предизвикателства пред списанието в съвременните условия за разпространение на научните постижения са свързани с повишаване на качеството на публикуваните материали, налагането на английския език като водещ при публикуването на научни статии, разширяването на редакционната колегия и привличането на повече международни автори, развитието на модерен уебсайт, осигуряващ достъп до международния обмен на научни знания и като резултат от всичко това индексирание в световните бази данни. Разработената нова структура на редакционната колегия и организация на публикационния процес в съчетание с изцяло обновения уебсайт и визия на списанието са важна предпоставка за постигане на заложените цели в отговор на основните предизвикателства.

Благодарности

Издаваме своята благодарност към Пело Михайлов (Аграрен университет - Пловдив, катедра „Туризм“) и Биляна Яврукова (зам. директор на Университетската библиотека при СУ „Св. Климент Охридски“) за предоставената полезна информация за старите броеве на ИБГД от втори период; на Павла Обретенова и Кристиан Терзиев за препоръчаните литературни източници при разработването на частта за дизайна на списанието.

Литература

- Батаклиев, И. 1938. Развитие и днешно състояние на българската географска наука. Известия на БГД, кн. 6: 3-15. <http://geography.bg/publication/magazines/item/369-vol6-1938-1>
- Батаклиев, И. 1942. 25 години Българско географско дружество. Известия на БГД, кн. 10: 3-6. <http://geography.bg/publication/magazines/item/386-vol10-1942-1>
- Бекилска, Б. 1989. 70 години Българско географско дружество. Известия на БГД, кн. 27(37): 3-20. <http://geography.bg/publication/magazines/item/387-vol37-1989-1>
- Вълканова, В. 2014. Композиция на книгата – елементи, пространство, идеи. Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Факултет по журналистика и масова комуникация. Том 20: 19-35.
- Вълканова, В. 2016. Дизайн на книгата – експлицитни и имплицитни послания на визуалните пространства на кориците. В: Бенбасат, Ал. (съст.) Книгоиздаване по време на криза. УИ „Св. Климент Охридски“, С., стр. 118-130.
- Гунчев, Г. 1938. Българската география до Освобождението. Известия на БГД, кн. 6: 16-27. <http://geography.bg/publication/magazines/item/389-vol6-1938-2>
- Гълъбов, Ж. 1969. Единство на диференциацията и интеграцията на научните познания в географските науки. Известия на БГД, кн. 9(19): 3-16. <http://geography.bg/publication/magazines/item/390-vol19-1969-1>
- Иванов, И., Пенчев, П., Димитров, Д. 1970. Състояние, задачи и перспективи на физическата география в България. Известия на БГД, кн. 10(20): 3-15. <http://geography.bg/publication/magazines/item/391-vol20-1970-1>
- Мичев, М. 1959. За развитието на географията и някои от съвременните ѝ задачи. Известия на БГД, кн. 2(12): 3-13.
- Нашите нови задачи. 1953. Известия на БГД, кн. 1(11): 3-11. <http://geography.bg/publication/magazines/item/392-vol11-1953-01>
- Николова, М. 2020. Исторически бележки върху развитието на географската наука в Българската академия на науките. Известия на БГД, том 42: 5-11. <http://geography.bg/publication/magazines/item/393-vol42-2020-1>
- МОН, 2017. Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030. По-добра наука за по-добра България. Министерство на образованието и науката.
- Петров, П., Недков, С. 2014. Българското географско дружество – възникване, съществуване, възстановяване и бъдеще. Проблеми на географията, кн. 3-4: 183-186. http://geoproblems.eu/wp-content/uploads/2016/01/2014_34/14_congresses_2014_34.pdf
- Стефанов, П. 2008. В памет на Българското географско дружество (по случай 90 години от неговото основаване). Първа част. Учредяване и утвърждаване на БГД (9.XI.1918 – 16.02.1945 г.). География 21, 6/2008: 34-46
- Стефанов, П. 2009. В памет на Българското географско дружество (по случай 90 години от неговото основаване). Втора част. Развитие на БГД в условията на господстващ еднопартиен тоталитаризъм и социалистическо планово стопанство (1945-1990 г.). География 21, 1/2009: 20-35. <http://www.prokarstterra.bas.bg/geo21/2009/1-09/20-35.pdf>
- Тошев, Б. 2013. Научната публикация: какво и къде. Bulgarian Journal of Science and Education Policy (BJSEP), Volume 7, Number 2: 245-263. <http://bjsep.org/getfile.php?id=143>
- Тошев, Б. 2015. Научна дейност и научна политика: Грешки и неточности в българската университетска практика. Bulgarian Journal of Science and Education Policy (BJSEP), Volume 9, Number 1: 93-116. <http://bjsep.org/getfile.php?id=187>

- Указател на публикациите 1933-1983. Известия на Българското географско дружество. Христоф, Т. (ред.). 1984. УИ „Св. Климент Охридски“
- De Lange, R.W., Esterhuizen, H.L., Beatty, D. 1993. Performance differences between Times and Helvetica in a reading task. *Electronic publishing*, vol. 6(3): 241–248
- Donato, H., Donato, M. 2019. Stages for Undertaking a Systematic Review. *Acta Med Port.*, 32: 227-35. doi: 10.20344/amp.11923
- Eriksson, S., Helgesson, G. 2017. The false academy: predatory publishing in science and bioethics. *Med Health Care Philos* 20(2):163–170. doi: 10.1007/s11019-016-9740-3
- Flores, M. 2017. Color, fuente y forma: Elementos del diseño del logotipo como moderadores de la personalidad de la marca. *Ciencias Administrativas. Teoría y Praxis*, Num. 2 Año 13: 109-125
- Jalalian, M. 2015. The story of fake impact factor companies and how we detected them. *Electronic physician* 7(2): 1069–72. doi: 10.14661/2015.1069-1072. <https://dx.doi.org/10.14661%2F2015.1069-1072>
- Kaspar, K., Wehlitz, T., von Knobelsdorff, S., Wulf, T., von Saldern, M.A.O. 2015. A matter of font type: The effect of serifs on the evaluation of scientific abstracts. *Int J Psychol*, 50: 372-378. <https://doi.org/10.1002/ijop.12160>
- Kuhn, T. 1962. *The structure of Scientific Revolutions*. The University of Chicago Press, Chicago and London, 216 pp.
- Lapena, J.F., Peh, W.C.G. 2019. Various Types of Scientific Articles. In: Shoja et al. (Eds) *A Guide to the Scientific Career: Virtues, Communication, Research and Academic Writing*. John Wiley & Sons, Inc., 351-355. <https://doi.org/10.1002/9781118907283.ch37>
- Marks, T. 2006. *Color Harmony Layout: More Than 800 Colorways for Layouts That Work*. Rockport Publishers, 256 pp
- Miles, J. 1994. *Typography for journals*. Learned Publishing, 7: 11-16. <https://doi.org/10.1002/leap/70003>
- Siddaway, A.P., Wood A.M., Hedges L.V. 2019. How to do a systematic review: a best practice guide for conducting and reporting narrative reviews, meta-analyses, and meta-syntheses. *Annu Rev Psychol.*, 70: 747-70. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102803>
- Stone, T.L., Adams, S., Morioka, N. 2008. *Color design workbook: A real-world guide to using color in graphic design*. Gloucester, Mass.: Hove: Rockport Publishers, 240 pp.
- Vanderschantz, N., Timpany, C. 2013. Who Says You Can't Judge a Book by its Cover? *The International Journal of the Book*, Volume 10: 1-17. <https://doi.org/10.18848/1447-9516/CGP/v10i04/36995>